

1987–89-ben. És ahogyan 1848–49-ben, úgy később sem a forradalom, hanem az ellenforradalom fordította vérbe az eseményeket. Politikai tartalmát időszerűvé azonban elsősorban a *hiány* tette, százötven éven át. A nemzeti függetlenség, az emberi szabadság és a magyar demokrácia, a magyar polgárosodás hiánya. A nemzet történelmileg tartósított hiányérzete. Mert 1848-ban a nemzet, az egész magyarság ügye oly természetesen és mintaszerűen kapcsolódott össze a társadalmi megújulás és a szabadság követelésével, hogy az már önmagában is évszázadokra előre programot adott annak a magyarságnak, amelynek folytonosan küzdenie kellett a pusztá nemzeti létéért is, az abszo-

lutizmusok változatai ellen, az idegen érdekek – hol durvább, hol lágyabb, de ravaszabb – képviselőivel szemben, nemcsak a maga jövőjéért, de még a múltjáért is.

A rendszerváltás a társadalmi megújulás tekintetében még csak hozott valami eredményt. A nemzeti lét és az emberség, a közérkölcsök azonban talán sose voltak ilyen mértékben veszélyben. Jövönk és múltunk, múltunk tudata is veszélyeztetve van az értékmentesítők, a nagy globalizálók, relativizálók és dekonstruálók által. Polgárosodás címén most a pénz és az alku az eszmény. Így lesznek még időszerűbbek a nem alkuvók: Petőfi és Kossuth, és március tisztasága.

* * *

BLAZOVICH LÁSZLÓ

Mit jelent számomra ma 1848–49 öröksége?

A fenti dátum mint történész-levéltárost és mint magánembert egyaránt érint. 1848–49 számomra az újkori és modern Magyarország születésének szimbóluma. Olyan időpont, amelynek úgy kell élnie minden emberben, mint a franciákban július 14-nek. Még akkor is, ha Közép-Európánkra jellemző módon itt minden elromlik és minden jó szándék megbicsaklik valahogy, mint ahogy a magyar újjászületéssel is történt. Mint ismeretes, a polgári átalakulás alapvető jogintézményei az önkényuralmi időszak alatt születtek császári pátensek formájában, például ősiségi nyílt parancs (1852), úrbéri pátens (1853), telekkönyvi rendtartás (1855) és mások. Tudott dolog, hogy a telekkönyv a magántulajdon szentélye, felállítása nélkül nem létezik kezelhető polgári tulajdon, amely korlátlan és szabad a feudális birtokkal szemben.

Mindezen felemásságok ellenére március 15-re büszkén kell tekintenünk, hiszen ek-

Blazovich László (1943) történész, levéltáros. Szombathelyen született. Tan.: JATE 1962–67. Mh.: 1967–80 tanár Hódmezővásárhelyen, 1980– a Csongrád Megyei Levéltár igazgatója, 1989– a JATE ÁJTK docense, egyetemi tanára. F. m.: Csongrád megye évszázadai I. (1985); Anjou-kori oklevéltár VII. 1323 (1991); A csongrádi régió 1100 éve (1993); Szent Istvántól Mohácsig (1994); Magyarország Történeti Statisztikai Helységnévtára. 5. köt. (1995); A Kőrös-Tisza-Maros-köz települései a középkorban (1996). Nős. Gyermekai: László, Péter, Ákos.

kor felállt a nép, és hittel kezébe vette sorsa intézését. Bár tudjuk, hogy maga az ünnep mily' nehezen, csak a XX. században lett közmegegyezéssel március idusa.

Március 15-ére az 1940-es évek végétől emlékszem vissza. Az első ünnepeket tanítóim tették olyanná, hogy hamvas tisztaságuk

máig él bennem. Később sok minden változott. A 70-es években közel tíz évig, mint középiskolai tanár magam is rendezője voltam gimnáziumok ünnepségeinek. A műsorokat úgy állítottam össze, hogy alaphangjuk azt a hangulatot sugározza, amit én egykor kisdíákként éreztem.

* * *

DÉR ENDRE

1848 értékel

Öreg emberként '48 örökségéből mi más tarthatnék a legidősebbnek, mint Petőfi és társai izzó, lobogó hazafiságát, lelkesedését, megalkuvás nélküli forradalmiságát... Adyt kell idéznem:

„Hajh, Uram-Istenem, öreg ember vagyok én már, s az öregségembe nemigen sikerült sokat átlopnom a fiatalságomból. Hanem a forradalmat ma is olyan bolondosan szeretem, mint valaha régen, és Petőfi Sándort jobban. Jobban, egyre jobban szeretem, búsabban és irigyebben e vad, e darabos, e mennyeien nagyságos suhancot.”

„Harag-etnának”, „őszinteség-etnának” minősíti Ady Petőfit. S valahogy ezt kellene belementenünk mai életünkbe: ezt az „etnaságot”. Merjünk haragudni mindenre, ami hazug, álszent, önző és megalkuvó. Merjünk – tehát a fiatalok merjenek – őszintén beszélni a társadalmi és gazdasági hibákról, melléfogásokról, sőt: bűnökről... S merjenek tenni is ellenük.

A Pilvax-fiatalok darabos, fergetegesen szilaj őszinteségét kellene magába oltania a ma ifjúságának.

* * *

E nagy nemzeti ünnepünk talán akkor nem lesz a mindenkori politika foglya, ha egyszer az össznemzeti akarat igazi népünnepéllé teszi. Fáradozzunk rajta, hogy úgy legyen.

Persze, Petőfiék nem csak izzón gyűlöltek, hanem mámorosan szerettek is. Társadalomban, gazdaságban, a művészetek, az irodalom terepében szeretni tudták az Értéket. S volt érzékük az iránt, hogy az igazi Értékeket ki tudják választani, meg tudják „érezni”, ki tudják emelni. S bele tudják építeni életvitelükbe.

Dér Endre (1922) író, újságíró. Békéscsabán született. Tan.: Pécsi Egyetem Evangélikus Hittudományi Kar, 1941–1945; Szegedi Tanárképző Főiskola, 1964. Mh.: 1945–50 evangélikus lelkész, 1953–63 az Írószövetség Szegedi Tagozatának titkára, 1981–83 az Új Auróra főmunkatársa. F. m.: Az első próba (1955); Mónika (1960); Vadember veszélyben (1977); Tornádó (1989); Szégyen vagy szerelem (1992); Veszélyzóna (1993); Paradicsommadarak (1997); Helga regénye (1997). Nős. Fia: András.